

Reviderat direktiv om leksakers säkerhet

Integrations- och jämställdhetsdepartementet

2008-03-07

Dokumentbeteckning

KOM (2008) 9 slutlig

Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om leksakers säkerhet

Sammanfattning

Kommissionen har presenterat ett förslag till reviderat direktiv om leksakers säkerhet, som reglerar frågor som rör leksakers säkerhet och leksakers fria rörlighet på den inre marknaden. I direktivet föreslås nu mer omfattande regler om förekomsten av kemikalier i leksaker och nya regler föreslås om leksaker i livsmedel. Det ställs även hårdare krav på tillverkares kontroll av leksaken innan den släpps på marknaden. Vidare föreslås nya regler om hur marknadskontrollen ska organiseras i medlemsstaterna.

Regeringen välkomnar förslaget, som innebär en rad förtydliganden jämfört med gällande direktiv. Regeringen efterlyser emellertid strängare regler vad gäller bl.a. kemikalier i leksaker, kvävningsrisker och varningar.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Den 3 maj 1988 antogs Rådets direktiv om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om leksakers säkerhet (88/378/EEG). Direktivet utformades efter den s.k. nya metoden, vilket innebär att det fastställer specifika säkerhetskrav, men överlåter till standardiseringen att arbeta fram tekniska lösningar till hur näringsidkaren ska leva upp till säkerhetskraven. Syftet med att revidera direktivet är att uppdatera det utifrån den utveckling och de tekniska framsteg som gjorts på marknaden.

Kommissionen har sedan 2001 arbetat med att ta fram ett förslag till reviderat direktiv. Förslaget presenterades den 25 januari 2008.

I direktivet regleras frågor som rör leksakers säkerhet och leksakers fria rörlighet på den inre marknaden. Med leksaker avses produkter avsedda eller utformade för barn upp till 14 år att leka med. Undantag görs bl.a. för lekplatsutrustning, bensindrivna leksaksfordon och slangbellor. I en bilaga räknas sådana produktgrupper upp som inte anses vara leksaker, såsom samlarobjekt, sportutrustning, transportmedel såsom cyklar och sparkcyklar, tryckluftsvapen samt utbildningsmaterial.

Tillverkaren ska se till att deras leksak inte sätter användarens eller någon annans hälsa eller säkerhet på spel, när den används inom en förutsebar tidsperiod och på ett sätt man kan räkna med, med tanke på barns beteende. Härvid ska användarens förmåga beaktas, särskilt när det gäller barn som är högst tre år. För att leva upp till sitt ansvar ska tillverkarna upprätta teknisk dokumentation och spara densamma i tio år efter att produkten sattes på marknaden. De risker som kan vara förknippade med leksaken och som tas upp i en bilaga till direktivet ska analyseras. Vidare ska tillverkaren intyga att leksaken överensstämmer med reglerna enligt en särskild mall som bifogas direktivet. Som en försäkran om att detta är gjort ska tillverkarna CE-märka leksaken på ett särskilt sätt. Leksaker som inte är CE-märkta får inte säljas inom EU. Tillverkaren ska märka produkten så att den kan identifieras samt förse produkten med kontaktuppgift. Att ange kontaktuppgift åläggs även importörer. Vidare ska importörer och distributörer försäkra sig om att tidigare säljled lever upp till sina åtaganden, bl.a. genom att kontrollera dokumentationen som ska medfölja produkten. Alla ekonomiska aktörer måste agera om de får anledning att misstänka att produkten inte motsvarar säkerhetskraven. Dessutom måste importörer och distributörer omedelbart informera myndigheterna om dessa åtgärder.

Genom instruktioner och märkning ska användarna, d.v.s. barnen och de som övervakar dem, uppmärksammas om de risker det medför att använda leksaken och om hur riskerna kan undvikas. Vid behov ska varningar förtydliga vilka begränsningar som finns när det gäller hur leksaken bör användas. Varningarna ska vid behov upplysa om lägsta och högsta ålder och om vilken förmåga som krävs vid användningen. Användarens lägsta och högsta vikt måste också anges och det ska framgå om leksaken endast får användas under vuxens uppsyn. Särskilda varningar ska sättas på bl.a. leksaker för barn under 36 månader, gungor, kemiska leksaker, lekfordon, vattenleksaker och leksaker i livsmedel.

I en bilaga listas särskilda säkerhetskrav som syftar till att förhindra att leksaken utsätter användaren för särskilda risker, såsom att skada sig på leksaken, kvävas, krockskadas, bränna sig eller få en stöt. Eftersom

användaren inte ska utsättas för kemikalier som skadar hälsan, tillåts så kallade CMR-ämnen (ämnen som är cancerogena, mutagena eller giftiga för reproduktionen) enbart i vissa fall, t.ex. om inga lämpliga alternativ finns. Vidare listas en rad allergiframkallande doftämnen som blir förbjudna i leksaker. Vissa metaller får endast användas i leksaker om de inte drabbar användaren mer än med en fastställd dos.

Medlemsstater får inte hindra leksaker som uppfyller reglerna från att sättas på marknaden. Om en leksak följer en standard som refererats till i Europeiska unionens officiella tidning (EUT), ska den förutsättas uppfylla de säkerhetskrav som standarden omfattar. Om en medlemsstat eller kommissionen anser att en s.k. harmoniserad standard inte lever upp till de säkerhetskrav den omfattar ska detta tas upp i den kommitté som behandlar frågor om standarder (den s.k. 98/34-kommittén). Kommissionen ska utifrån kommitténs åsikt bedöma huruvida hänvisningen i EUT är befogad eller ej.

Om det inte finns någon standard som anger hur säkerhetskraven ska uppfyllas eller om leksaken inte följer den standard som finns, ska den istället vara typgodkänd av ett godkänt provningsorgan. Medlemsstaterna ska utse en myndighet som utser provningsorgan, anmäler dessa till kommissionen och kontrollerar att de lever upp till de krav på oberoende, kvalitetssäkring m.m. som ställs i direktivet. Typgodkännandet innebär att organet intygar att leksaken lever upp till det allmänna säkerhetskravet i direktivet. Inför typgodkännandet görs en riskbedömning av leksaken.

Medlemsstaterna ska vidta erforderliga åtgärder för att leksaker som inte motsvarar säkerhetskraven inte ska släppas på marknaden, bland annat genom att utföra marknadskontroll. De myndigheter som medlemsstaterna utser kan begära erforderlig information från näringsidkarna, såsom teknisk dokumentation och typgodkännande, och de har rätt att komma in i näringsidkarens lokaler. De marknadskontrollerande myndigheterna får dessutom, enligt direktivet om allmän produktsäkerhet (2001/95/EG), anordna kontroller och ta stickprov på produkter. Om en produkt kan medföra risker kan myndigheten bland annat kräva att den förses med varningar och om produkten kan vara farlig kan leverans eller exponering av produkten förbjudas under den tid som krävs för att utföra olika kontroller. Om en produkt visar sig vara farlig kan myndigheterna förbjuda att den säljs och kräva att den återkallas från konsumenterna.

När en marknadskontrollerande myndighet finner att en leksak inte lever upp till säkerhetskraven och därför vill förbjuda eller begränsa dess försäljning ska kommissionen och de andra medlemsstaterna förses med all tillgänglig information om åtgärden, vilka risker leksaken innebär m.m. De andra

medlemsstaterna kan ifrågasätta åtgärden och kommissionen ska besluta om den är berättigad eller inte. Om åtgärden inte anses berättigad ska den aktuella medlemsstaten dra tillbaka sitt beslut. Om åtgärden anses berättigad ska alla medlemsstater vidta åtgärder mot den farliga leksaken. En medlemsstat som bedömer att en leksak utgör en allvarlig risk ska omedelbart underrätta kommissionen och övriga medlemsstater om detta genom RAPEX, EU:s system för snabbt informationsutbyte.

Medlemsstaterna ska anta regler om proportionerliga och avskräckande sanktioner, även straffrättsliga, som blir tillämpliga mot brott av de nationella regler som genomför det föreslagna direktivet och se till att sanktionsreglerna tillämpas. I myndighetsbeslut ska de specifika skälen uppges och besluten ska delges berörda parter utan dröjsmål. Parterna ska samtidigt informeras om sina möjligheter till kompensation.

En kommitté ska inrättas som kan besluta om tillägg till listorna över kemikalier och varningar (se Bilaga II respektive V) genom föreskrivande förfarande med kontroll.

Medlemsstaterna ska efter tre år, och därefter vart femte år, rapportera till kommissionen om hur direktivet tillämpas. Direktivet ska inte tillämpas på leksaker som sattes på marknaden senast två år efter att direktivet vunnit laga kraft. Direktivet ska genomföras inom... (viss tid, ej ännu preciserad).

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Genom lagen (1992:1327) om leksakers säkerhet genomförde Sverige det nu gällande direktivet om leksakers säkerhet. Beroende av vad direktivförslaget efter förhandlingar kommer att slutligt innehålla, kan denna lag komma att behöva omarbetas väsentligt. Lagen kan bl.a. komma att behöva kompletteras med utvidgade regler om kemikalier i leksaker samt med tydligare regler om olika aktörers skyldigheter och marknadskontroll. De krav på leksakers fysiska egenskaper som gäller idag kommer också att behöva skärpas.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Enligt förslaget inrättas en föreskrivande kommitté, vilket innebär en viss kostnad för kommissionen. Tydligare krav på marknadskontroll kommer att innebära ett behov av ökade resurser till den marknadskontrollerande myndighetens marknadskontrollarbete.

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Kommissionens förslag innebär en uppdatering av det nuvarande direktivet som är 20 år gammalt. Förslaget utvecklar och preciserar nuvarande regler, bl.a. vad gäller ekonomiska aktörers ansvar för leksaker som tillhandahålls på marknaden och myndigheters möjligheter till åtgärder. Regeringen efterlyser emellertid strängare regler vad gäller bl.a. kemikalier, kvävningsrisker och varningar.

Regeringen välkomnar kommissionens ambition att skydda barns hälsa från att påverkas av kemikalier. De föreslagna reglerna behöver emellertid skärpas för att fullt ut motsvara dessa ambitioner. Regeringen anser att försiktighetsprincipen bör nämnas uttryckligen när det gäller kemikalier.

När det gäller kvävningsrisker innebär förslaget inte ett heltäckande skydd i regeringens mening, särskilt när det gäller reglerna för förpackningar.

Regeringen anser inte att reglerna kring varningar och säkerhetsinformation tar tillräckliga hänsyn till konsumenternas behov. T.ex. bör en konsument få viss information redan vid köpet.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Ännu inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Ännu inte kända. Remiss sändes ut den 4 mars 2008 till 31 myndigheter och organisationer, såsom Swedac, Kommerskollegium, Kemikalieinspektionen, Konsumentverket, Näringslivets Regelnämnd, Svensk Handel, Sveriges Konsumenter och Swedish Toy Association.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Förslaget grundar sig på artikel 95 i EG-fördraget och innebär en fortsatt fullharmonisering av regler som rör leksakers säkerhet. Europaparlamentet deltar genom medbeslutandeförfarande. Frågan kräver kvalificerad majoritet i ministerrådet.

Förslaget, liksom det nu gällande direktivet för leksakers säkerhet, innebär en fullständig harmonisering av den inre marknadens funktion när det gäller leksaker. Det innebär att nationell lagstiftning är utesluten vad gäller det område som direktivet reglerar (leksaker säkerhet och marknadstillträde). Subsidiaritetsprincipen blir endast relevant vad gäller reglerna för effektiv tillämpning av direktivet. Den marknadskontroll som bedrivs i medlemsstaterna har hittills visat sig otillräcklig. Även om det alltjämt är de nationella myndigheterna som ska tillämpa direktivet och utöva marknadskontroll, införs EU-gemensamma minimikrav för att säkerställa likabehandling av både näringsidkare och konsumenter. Förslaget anses inte gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå syftet om en förbättrad inre marknad för leksaker, till fördel för både näringsidkare och konsumenter.

Regeringen ser ingen anledning att ifrågasätta kommissionens motivering i detta avseende.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förhandlingar i rådsarbetsgrupp inleds den 18 mars. Det slovenska ordförandeskapet har som ambition att under tre till fyra möten göra en första genomgång av direktivets regler. Det franska ordförandeskapet har aviserat ett mycket högt förhandlingstempo, med sikte på att skapa en överenskommelse i första läsningen med parlamentet redan vid ministerrådet för konkurrenskraftsfrågor i december 2008.

4.2 Fackuttryck / termer